

Арлачов К.В.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Перехід на ринкову економіку, інтеграція в міжнародний освітній простір, демократизація й гуманізація суспільного життя в країні призводять до необхідності модернізації національної освітньої системи у напрямі підготовки компетентних фахівців, зокрема фахівців з адміністративної діяльності. Це знайшло своє відображення в Національній стратегії розвитку освіти в Україні, Законі України «Про вищу освіту».

Визначення специфіки професійної діяльності педагогів професійного навчання, зміни, що відбуваються у суспільстві й висуваються у вигляді вимог до представника цієї професії з боку суспільства, дозволяють стверджувати про необхідність пошуку шляхів підвищення ефективності професійної підготовки педагогів професійного навчання. Методологічні проблеми змісту інженерно-педагогічної освіти в цілому розроблялися науковцями Н. Брюхановою, Г. Карповою, О. Коваленко, М. Лазаревим, Я. Левітом, С. Ткачуком та іншими. Це зумовлює внесення змін у зміст, структуру чинної професійної підготовки, створення певних умов, що сприятимуть забезпеченню ефективної підготовки фахівців, спроможних у майбутньому належним чином виконувати професійні функції, бути мобільними й сприйнятливими до змін умов професійної діяльності.

Аналізу концепції професійної підготовки майбутнього педагога професійного передувало визначення сутності поняття «інженер-педагог» та особливостей діяльності цього фахівця, яка розглядалася різними науковцями.

Так, Н. Брюханова визначає сучасне використання терміна «інженер-педагог» в Україні в двох значеннях: «Перше значення – більш розмовне, широкіє і вказує на викладача професійно орієнтованих чи спеціальних дисциплін у системі професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. При цьому не є принциповим, саме для здобувачів освіти яких спеціальностей викладаються зазначені дисципліни: спеціальностей технічної, медичної, сільськогосподарської, економічної галузей тощо. Друге розуміння терміна «інженер-педагог» – як кваліфікації, що дає їй власнику право викладати професійно орієнтовані чи спеціальні дисципліни в системі професійно-технічної освіти та фахової передвищої освіти» [1].

Таким чином, можна стверджувати, що педагог професійного навчання – це фахівець з вищою освітою, який одержав інженерну (галузеву) і педагогічну (психолого-педагогічну) підготовку, володіє однією робітничою професією і має стаж роботи на виробництві. Указаний фахівець повинен бути підготовлений до здійснення освітньої, викладацької, організаційної, виробничої й суспільно-педагогічної діяльності.

Зокрема Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» дає характеристику інженерно-педагогічним кадрам системи П(ПТ)О і висуває до них певні вимоги, а саме: відповідної професійно-педагогічної підготовки; моральних якостей, що дозволяють здійснювати педагогічну діяльність; фізичного стану, що забезпечує можливість виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Таким чином, інженер-педагог – це фахівець широкого педагогічного профілю, що включає функції майстра виробничого навчання і викладача спеціальних і загальнотехнічних дисциплін, галузю професійної діяльності якого є заклади професійної (професійно-технічні), фахової передвищої освіти та профільні класи загальноосвітніх шкіл, а також навчальні центри та відділи виробничого-технічного навчання промислових підприємств.

Інженерно-педагогічна діяльність має інтеграційний характер, соціально спрямована на професійну підготовку кваліфікованих робітників, включає педагогічний, інженерно-технічний і виробничо-технологічний компоненти. Підготовка до такої діяльності здійснюється в системі інженерно-педагогічної освіти, яка створює умови для здійснення процесу цілеспрямованого, планомірного й організованого професійного становлення й розвитку особистості шляхом отримання-передачі знань, навичок і вмінь з інженерно-педагогічних спеціальностей.

Аналіз тенденцій розвитку освіти дозволив виділити напрями, відповідно до яких конструюються освітні системи і які слід ураховувати при побудові системи професійної підготовки майбутніх фахівців з адміністративної діяльності у сучасних умовах:

- формування системи безперервної освіти, в якій повний попередній рівень освіти є складником наступного. Цей напрям реалізується шляхом створення інтегральних освітніх установ, що поєднують різнорівневі елементи системи освіти (дошкільна освіта – загальна середня освіта, загальна середня освіта – професійна освіта різних рівнів тощо), зокрема й додаткової освіти;

- застосування інформаційних технологій в освіті, які істотно змінюють традиційне когнітивно орієнтоване навчання;

- перехід від жорстко регламентованої організації освіти до варіативної, яка передбачає високий рівень розвитку навчальної самостійності, здатності до самореалізації й самоосвіти особистості, яка навчається;

- зміна характеру взаємодії педагога і здобувача освіти як рівноправного суб'єкта освітнього процесу.

- перехід від наступності всіх рівнів освіти до цілісної безперервної освіти передбачає формування у здобувачів освіти здатності до прийняття обґрунтованих самостійних рішень у динамічних соціальних, культурних, освітніх і професійних ситуаціях.

Зазначені тенденції визначають основні принципи модернізації системи освіти. До таких принципів відносять:

1. Основним фактором, що визначає проєктування освіти, є розвиток здобувача освіти.

2. Метою освіти є формування компетентностей і соціально значущих якостей, що дозволяє формувати особистість, здатну до самовизначення, самоосвіти, саморегуляції й самоактуалізації.

3. Зміст освіти й організація процесу освіти визначаються з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей особистості, її потреб у самореалізації й саморозвитку, зокрема професійного.

4. Забезпечується наступність усіх рівнів освіти з орієнтацією на цілісну неперервну освіту. Ядром реалізації цього принципу є особистість, що розвивається у процесі набуття освіти.

5. Забезпечення адекватності рівнів освіти й культури суспільства варіативним, особистісно орієнтованим характером змісту освіти й відповідних технологій навчання й виховання.

На сучасному етапі професійна освіта розглядається як безперервний процес, зумовлений потребами сучасного виробництва в постійному професійно-особистісному розвитку і вдосконаленні фахівців, у розширенні їх можливостей в умовах якісної зміни праці як у рамках однієї професії, так і в умовах зміни сфер професійної діяльності, у зв'язку з чим науковцями зазначається така характеристика сучасних фахівців як їхня мобільність, тобто здатність швидко адаптуватися до нових умов, нового предмету діяльності тощо.

Безперервна система професійної освіти викликає інтерес у плані самореалізації особистості, де можливий варіант науково-методичного, інтелектуального супроводу фахівця шляхом удосконалення організації освітнього процесу у вищій школі. Професійна підготовка та підвищення її рівня є можливими тільки за умов неперервної вищої освіти і розвитку особистості. Систему багаторівневої освіти можна розглядати як провідну ланку в неперервній освіті людини, що вирішує завдання становлення та розвитку як професіонала, так і особистості

У Національній доктрині розвитку освіти в Україні наголошується: «Неперервна освіта реалізується шляхом забезпечення наступності змісту та координації навчально-виховної діяльності на різних ступенях освіти, які функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку осіб до можливого переходу на наступні ступені; формування потреби та здатності особистості до самонавчання; оптимізації системи перепідготовки працівників і підвищення їх кваліфікації (модернізація системи післядипломної освіти на основі відповідних державних стандартів); створення інтегрованих навчальних планів і програм; формування й розвитку науково-виробничих комплексів ступеневої підготовки фахівців; організації навчання відповідно до потреб особистості і ринку на базі закладів професійної (професійно-технічних), фахової передвищої, вищої освіти, закладів післядипломної освіти, а також використання інших форм навчання; забезпечення зв'язку між середньою, професійно-технічною та післядипломною освітою».

Отже, науковцями доведено необхідність принципу безперервної професійної підготовки майбутнього фахівця, зокрема й інженера-педагога. Такі підходи є основою розробленої концепції розвитку інженерно-педагогічної освіти.

Література:

1. Брюханова Н.О. Концептуальні положення проектування системи педагогічної підготовки майбутніх інженерів-педагогів / Н. О. Брюханова // Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2012. – № 34-35. – С. 8-13.

2. Про Національну доктрину розвитку освіти. Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text>